

Básně a povídky

**Jan
Zábrana**

Jan Zábrana

Básně a povídky

Utkvělé černé ikony / Stránky z deníku /
Samosoud / Zeď vzpomínek

Povídky

ČESKÁ KNIŽNICE

Vydávají Nadační fond Česká knižnice, Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
a vydavatelství Host

www.kniznice.cz

Ústav pro českou literaturu
Akademie věd ČR

Akademie věd
České republiky

Strategie AV21

Špičkový výzkum ve veřejném zájmu

Ediční přípravu svazku zajistil Nadační fond Česká knižnice
za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.
Vychází za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.
Publikace vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné
instituce 68378068 (ÚČL AV ČR, v. v. i.).
Při práci na publikaci byly využity zdroje výzkumné infrastruktury
Česká literární bibliografie (<http://clb.ucl.cas.cz>).

Ediční příprava a komentář Adéla Petruželková
Vědecká redakce Jan Šulc

Editor © Adéla Petruželková, 2020
Commentary © Adéla Petruželková, 2020

© Jan Zábřana — dědicové / heirs, 2020
Cover art © Mikuláš Medek — dědicové, 2020
© Nadační fond Česká knižnice, 2020
© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2020
© Host — vydavatelství, s. r. o., 2020, 2022 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0095-6 (PDF)
ISBN 978-80-275-0096-3 (ePUB)
ISBN 978-80-275-0097-0 (MobiPocket)

BÁSNĚ

Utkvělé černé ikony

Verše z let 1954–1962

*Lidé nesmějí vždycky zlo vidět, ale i když je vidí,
pohrávají si s obrazy krásna,
aby měli nač vzpomínat.*

Plotinos

*Byla jsem s ním už zasnoubena, když jsem však
jednoho dne viděla, jak pustil kočku
do zavřeného holubníku,
zprotivil se mi a rozešla jsem se s ním.*

Conan Doyle

1

Vítr honil
zmačkaný balicí papír,
a ten se zvedal, otáčel, padal
jako dva rvoucí se psi.

Přicházela stařena.
„Pojď sem, papírku,“
řekla na celou ulici.
„Tebe zrovna potřebuju.“

Protože nevím,
kde vesmír končí,
mám právo říct: bylo to v něm.

A k tomu nebe,
svažující se
časně na podzim
v pět odpoledne
kolmo do ulice.

2

Na prázdné parcele
s nejhorší trávou,
kde leží cihly,
rezavá cihlová drť,
dráty, rozbité hrnce
a kusy liščích a kuních želez,

ospalá třicetiletá žena
ve špinavém rozpáraném svetru
a v odložených pánských kalhotách

hladila tichého černého psa,
černého německého ovčáka,
vroucně hladila tichého černého psa
toho dopoledne otrásaného větrem

a nepodnikala nic,
aby si sehnala nové šaty,
střevíce nebo pěnové mýdlo...

Ta žena byla tak unavená
jako já,
tehdy,
toho dopoledne otrásaného větrem.

3

Stařena v nemocnici
kvečeru usne.

Když se probudí,
myslí, že má sen:

nemocné ženy
jsou z lůžek
a chodí po pokoji.

(Žárovky jsou slabé
a podzim venku
je skoro vítán.)

A ženy roztahují
po sále obrovskou plachtu,
téměř záchrannou.

(Kdyby chtěl
z nebe seskočit
bezkrídlý anděl uzdravitel.)

Až později
říká jedna
procitlé stařeně:

„Muž našel v lese
opuštěný padák.
Budou z něho
krásné nepromokavé pláště.“

(† tetě Toničce)

4

Co hledá houbař,
náhodou sirotek,
v tom lese,
hustém jak labyrint mozku?

Hlíznatá vůně
lámaných hub,
které až on
zbaví samotářství.

Když hledá na podzim,
přinese syrovost v šatech
k nerozehřátým kamnům.
Poctivec domov
se k jednomu nehlásí.

Houbař, náhodou sirotek,
se ještě neoženil.
Možná, že jeho souzená
někde mu roste,
nebo už stárne.

Houbař slídí
pod nejnižšími větvemi.
Houbař sní
o veliké rodině.

5

Ospalý muž,
který sotva dohoní vlak
a ještě zrychleně dýchá,
usazen mezi zavazadly,
ted,

kdy mladá a svěží průvodčí
mu vypisuje jízdenku
a pečlivě přepočítává
peníze zpátky,

se ptá:

„Už vás hodně lidí ošidilo?“

Odpoví mu ranním,
dobře probuzeným hlasem:

„Moc, pane.“

A on
v té chvíli neví,
zda zvedla
nebo spustila
závory na cestě
pořád hebčí a hebčí
a končí v posteli.

6

Strhující podobnost
stárnoucích mužů.

Tenhle: úsměv mu plihne
kolem úst
jak pěna při holení.
Dává si záležet,
aby vstal v přeplněném voze
křehce jak ohnutá růže.

„Posad'te se, děvče.“

Ale ona
ukrývá ruku s prstenem v kapse
a cítí průvan
mezi chlopněmi srdce:
malá růžová ústa,
kterými ještě neprošlo
tuhé sousto.

Je den,
kdy se osvětlení
střídá v barvách
olova a síry,
kdy poběhlík obzor
na zavolání počká.

7

Rvačka dvou žen.

„Tam za rohem,
hoďte sebou,
ten černej
si přijde na svý.“

Nepřičetné hadí jazyky
svlékají kůži.
Také milostný zápas
a sládne oddalováním.

Rozříjený,
nemohoucí faun
vítá první krev:

— V obilí tvých vlasů
křepelka mé ruky —

A ženy,
ucloumávané
jedna druhou,
náhle vzhlednou
do lhostejných tváří
přihlížejících mužů.

8

Vydýchané sály.
Pan Penicilin
má rozespale oči.

Mladá sestra
tiše vejde
za svítání
s teploměry.

Pokoj plný
odloučených,
jatých mužů.

Stanové město
vyrostlo přes noc,
pod dílci pohyb
jak na svatého Jiří...
— — — — —

Je ještě mladá,
spoustu mužů pozná
ta dívka
a všem se pomstí
za ty přistižené.

9

Celé dětství
chodil večer
s hnědým džbánkem
přes průjezdy.

Leccos zaslech
v zaslíbené
zemi mužů
u výčepu.

Dostával tak
dobrou míru
i do svého
džbánu léta.

A průjezdy,
které čpěly
horkým čpavkem,
učily ho:

stávaly tam
pivní láhve,
jednou prázdné,
jednou plné
...jak ty ze sna,
před a potom.

10

Za tři měsíce,
píše.

(Podzimní slunce
se kulatí v mlze
řídké jak plátno plen.)

Máme tu v domě
dřevěné schody.
Jak po nich chodím,
čím dál víc vržou.

Vrací se pozdě.
To jeho pití...
Já ale taky
mám pořád žízeň.

Jenom si říkám,
aby to nepřišlo v noci.
Tak nerad vstává...

II

Dva
v davu
uprostřed jeskyně,
rytmicky kolébaní
odleskem onoho světa
na stěně.

Jenže důsažná,
jako rtuť neuvěznitelná
ňadra žen
zalehla plátno
a s houpavým sykotem
se vevalila do jeskyně.

A nejen on,
všichni muži
se náhle rozpomínají...

A ona:
tápavým zívnutím
odhání
věčnou trpkost.

12

V úzké ulici se dívka
dotkne rukavicí jeho ruky,
jiskřivé kůže
kůží vychladlou.

Je dávno den
a most je přes řeku,
skončilo na březích
půlnoční postávání.

Umírající nohy napíná
a sotva dospělý pookřeje,
když poznává,
že múzického je v tom méně
než vzdouvavého svalstva.

A ruka ucukne,
jak cejchované hříbě
cuká uzlem údů.

V té době často
propotí prádlo.
Těch košil co se naždímá!

Tak z mladých mužů každý má
na zádech
mokrou
rybu
studu.

13

Kdo mu to řekl,
že odkládá sebe
do toulavých žen?

V syrové stavbě
manželství,
spánek si vyčítat
při otevřeném okně,
bez naděje
na tichou, bílou zimu.

Od řeky hlásí megafony
čas veslic
na letmý kilometr.

Svádět to všechno
na sport
...nebo na pohnutý život.

14

Když ti dva spolčení
spí vedle sebe,

ono k nim někdy přijde.

Má kuřecí svaly,
konopné vlasy
a její oči.

Ani té první,
u všech stejné,
podoby se však
nedočkalo.
Jejich je, jejich.

Neumí si hrát,
a kdyby, není s čím,
s kým tu není.

Je déšť, je smutná noc.

Tak muž — kdo by je chtěl
naverbovat do světa?

Tak žena — naznak, bílý strop
...a žije dál.

Beze svědků.
S láskou,
která nezačala mluvit.

15

Pokaždé odchází
do koupelny.

Ale on,
když je tak najednou sám
a tělo nehřeje vedle,
si myslí:

Jenom ta první,
ta v plevách,
ta tehdy mluvila
o čisté lásce.

Vrátí se chladná
k ještě horkému,
ruka mu zadrhne
po kůži nasáklé vodou...

Co je to za zvyk?
Kam na to chodí?

A myslí na ty,
co už jak malí
oslizlé ropuchy,
raky a užovky
do rukou brali

a těma rukama
jedli.

Už se nebude svíjet a blouznit
 a v horečkách křičet,
 už nikdy nebude přísahat
 na prapor podvazkového pásu...

„Vrať se mi navrať
 Vrať se mi nevráť
 Vrať se jak závrať
 Vrať ještě ze vrat
 Navrať se navrať“

(Vonásku, Vonásku,
 cos to sepsal...)

To nevěděl,
 že v Praze
 jsou taková vrata,
 že z nich může vyjít
 jen pes, ne člověk...

To nevěděl,
 že glívajn a chinin
 v nich pozabíjí syny...

— — — — —

Helmuth, ten vždycky říkal:
 po třicítce už děkuju nechci
 žádnou *La belle dame sans merci*,
 radši se spokojím s pánskými herci,

pan Dáma
 je navěky s náma...

Chodí kolem výkladů,
vidí v nich sebe,
a hlavně:
vždyť také vystavuje.

Zboží se ale kazí
ve větru let
a je třeba prodávat, prodávat,
prodat co nejdřív.

Zachytí na ulici
pohled kdejakého muže,
dá si jej pod šaty
a hřeje se jím,
když je sama.

Potichu klouže
životem
na téhle jediné lyži.

18

Ženy pijáků,
co mají pořád
nové nádobí,
co pohlékají
dvakrát do týdne,
stejně objímané
jako škrcené,

ne ty roznaříkané,
ty tiché,

které víc tuší
než vědí,
co je to smutek mužů,
proč oni vždycky znova
...až do spálení chřtánů,

ty bludné,
co z lásky
neznají pro ně
jiný dar
než zase láhev,

osudové,
nesmrtelné
ženy pijáků.

Slyšel jsem u školy zpívat děti.

Celou noc jsem pak nespal
sám v prázdném bytě.

Znal jsem už zázraky,
které se měly
teprv dovědět.

Znal jsem je
a nebyl o nic lepší.
Znal. A byl zapomenutější
než košťál na zahradě.

20

Dítě-mongol
a ještě po žloutence
sedá si na koberec
se zkříženýma nohama
a prsty zešikmuje oči.

Rodiče a příbuzní
jsou bez sebe:

„Teď jsi úplně jak Číňan.“

Takhle nás učí
využívat
neštěstí.

21

Děti nic nevědí,
mají odřený nos,
v tramvaji si udělají
opěradlo z tvého kolena.

Nevědí,
jak se natahují,
jak snadno se učí řeči.
Běhají do kopce
a nezadýchají se.

Je jich jak písku,
jak trávy, jako jablek.

Rostou a všechno jim začíná patřit.
Přibývá jich
a zadupávají nás do země.

22

Teď řve tam dole
na ulici,
třetí rok
z jejího těla,

bit za okopané botky,
za vyrážku kolem vlhké pusy,
za rozpaky před tou klepnou z Narpy.

Jak krysař
milenec
odchází po nebi.
A její obelstění
sňato je ze ženy.

23

Osmiletý
trhá z knihy list,
který ho děsí.

Staré pověsti,
Dívčí válka,
kresba, jak muži
shazují z hradeb
poražené ženy.

Až po letech
mu dojde
ten dávný obraz.

A neskutečnost lží,
v nichž muži něžně objímají
i poražené ženy.

24

Za dlouhých nocí
naklání se
až ke svému srdci:

osmnáctiletý,
s kravatou řvavou,
v citrónových botách,
ještě tam chodíš,
frajere vzteklý a planý.

Ale tam dál, tam hloub
libovým hlasem řvou chlapci,
ponížení
ženitbou starších bratří.

Slinami usmýkán,
jak od úst padal,
byl tehdy hněv,
ten malomocný sluha.

25

Sežrala mu ho
v nehlídané chvíli,
kdy život uklouzne
jak nohy na náledí.

A pak už vždycky
ve všem jenom napříč,
a pak už vždycky
všechno jako břímě.

Potkáváme se.
Tvář jako tvář,
oči, ústa.
Nos ale chybí.

Sežrala mu ho
ryba.

26

Ten zvenčí pořád nakukuje.
Za záclony,
za stažené,
to má nejradši.

Jednou ho pozvat,
jenom prst mu podat...

Jako by neměl dost
těch mátohů,
co postávají
věčně po ulicích.
Jako by chtěl pořád
nové dostávat,
jako by jen čisté
toužil ušpinit.

A tak utekl jsi
do nejpustší noci,
kde tě nenašel.

Jeho surovci
tě ale dostihli:
v rozzářené porodnici
ženy rodily.

27

Znáte to.

Ve chvíli, kdy tam nikdo není,
chlapec prvně vejde do obchodu
a váhá ještě,
(prodavač se blíží)
zda přece jen radši nemá
požádat o zubní pastu...

Znáte to.

Je to na celý život.

Jenomže knihy, zakládané prsty,
mu řekly,
kdy správně ho má začít ubývat.

Když zjistil, že do té doby
je daleko a přesto...
to už rozechvění samo
přiložilo do ohně popel.

Potom si zvykl
chvástat se mezi muži,
potom si zvykl
hledat už jen panny,
jen panny,
které nemohou srovnávat.

— — — — —

Tak jsem vás poznal, maestro,
a byl to první rok
mé dospělosti...
Nechávám hrát rádio
v prázdném pokoji
a odcházím do jiného...

Jen jednou za rok
stihne také lásku.
K jelenům, k rybám
chodíval se učit
a odkoukal to
i s tou zběsilostí.

Jak cizí statek
spravuje své zdraví.
Co mu to dělá?
To on nevypráví.

Pak si dá pokoj,
sladce vyčerpaný,
dosyta spává,
ve snu hladí
dál hebkou oblost podušek.

Jen lomem večerního světla
je vidět mu až do duše.

30

Připravené kostky
přes noc opilci
dlaždičům pozvraceli...

Jako propuštěnci
propastného spánku,
sjíždějí se ráno
ještě zimomřiví
na přečkané dílo.

Udiveni vidí,
že i tu šla něha,
ve chvílích, kdy oni
do svých žen se s něhou
dravců bořili.

31

Půlnoci noci,
bavorská barva
něco se nakřičí
na rozloučenou.

Střízlivý
vrací se do bytu,
kam odlétlý strop
se už vrátil.

Roubíky klíčových dírek
brání mu vypovídat.

Železným sezamem
dorazí k samotě
půl noci neznámé.

A otvírané dveře
zaskřípou,
tak jako srdce
nad rozvíraným klínem.

32

Tak po svém dělat svět
a jimi ho jen klížit.

Po městě se toulá,
doma se nezamyká.

Hledá je jako pes
nejmladší trávu,
když v žaludku má zle.

A i když potkává
ty nejnečekanější
a i když bubínek
si nepřestává hrát
sám s paličkami,
mletý pepř
jenom zostří čich:

ta sladká vůně plen,
ta věčně stoupá k nebi.

33

Každý den prochází
lázeňský parou.

Jak voskovice,
nastejno odlitá,
jsou zažloutlá těla
s plamínkem hlavy.

Housle tajemného
— co svět světem lidské —
hrají mu tolik,
že už se jimi
nemá proč pyšnit.

Pro ledacos
má krev vychladlou.
Takových nahých
celý den vidí...

Jak se má nadchnout
pak večer doma
tou svojí nahou?

34

Dobře ví,
co málokdo jen,
od dětství
tím mlékem kojen.

Jak vy ho vidíte,
tak on se nevidí,
když kapesníky vzorkuje,
když se tak plouží.

Poznal svou radost
před pokáním.
Ohlíží se
— zvláště v kopci často —
kdo chce vidět,
může vidět:

neodbytně,
jako malý,
lstivý mikymaus,
kam se hne,
tam za ním hopká
to jeho zdraví
...„podryté“.

Tady prodává svěží květy,
doma má stěny květované.
Nemyslí nikdy na své zboží,
neboť tam přece péči o vkus
má sama matka příroda.
Ale kde člověk, tam to kulhá,
brunátný talíř zpupně civí,
nerozbitelný netykavka,
otřený z prachu den co den,
a nad postelí obraz-ovál
se jmenuje Nevěstin sen.

Chlapec, představen její matce,
si vezme židli, zvolna hledí
na předobraz té, co mu sedí,
a muže má jak na drátkách.
Ví, jak lze sepsat jen ty zlaté
knihy, jak škubnout za opratě,
když koně jímá únava.
Měsíční vata ucpává
všechny ty nebezpečné škvíry.

A obě ženy stávají se
trubkami, které tu teď vřeští
na ústup nebo na útok.
Ty obě ženy, co tak tiše
mu odměřují den a rok.
V úmorném spádu časomíry,
která z nich obou vystupuje,
jsou jak dva dávné orloje.

Bota je ještě docela pěkná,
i když je trochu sešlapaná
a svršky nejsou dvakrát,
bota je ještě docela pěkná...

Dvě hnědá zvířata se domlouvala,
jedno napřed,
druhé pozadu,
dvě hnědá zvířata se domlouvala.

Zamířila k botanické
zahradě — ta dvě zvířata;
bota Niké
nebyla nikdy obuta;
zamířila k botanické
zahradě ta dvě zvířata.

38

Nastupoval do tramvaje
se strachem,
aby tam neuviděl
krásnou mladou ženu.
Ale stalo se mu něco horšího,
uviděl tam krásného mladého muže.

Něco horšího, říkám,
poněvadž nebýt
je horší než nemít.

39

Jen všedně sevře.
Jako nikdy nikde.

Břeh dávno ví,
jak všelijak
to vlna umí.

Za oknem nudný,
zburcovaný měsíc.

Projíté stezky
vzrušených dějišť.

Chraptět už ani nemusí.
Na ulici je blízko.

Jen pokus o nebe.
Z verpánku. Usmolený.

Hostiny-posty
vystrojily ženy,
buďme jim vděční za ně.
Kampak by děti rostly,
ty naše děti milované?

Ani co naberem
na špičku jehly,
společně nepatří nám.

Ani co naše je,
zakleté ještě
v zahradě křišťálové.

Jediný pohled k zemi:
vy pořád chodíte krásné,
vy pořád dost mýdla,
vy pořád dost duše...

Máte?

41

Dopoledne patří ženám,
neboť muži
se skoro nikdy neodváží nejt...

Víří stíraný prach,
usedá v podpaždí,
na víčkách,
na rtech.
Do rozpálených kamen
je třeba přikládat,
zatímco za zády
srazila kočka vázu.

Jim, těm bez talismanů,
peroucím, nakupujícím,
děti týrajícím,
patří ta dopoledne.

Hodinu za hodinou
protahuje se čas
siroby v síni dne.

Dopoledne patří ženám.

K neuvěření
napínají
trpělivost mužů.

Jako jsi napínal
na školní zahradě
v dětství
tětivu luku.

Jednoho dne...

— — — — —

A tak teď víš, co je čeká.

43

Zrcadla,
do kterých se dívají,
aby uviděly
ne duše zemřelých,
ale svá živá těla,

aby viděly,
kdy si dupnout,
kdy zesametově,

zrcadla, která
vymysleli muži,
zrcadla, která
zhotovili muži,

ty trójské dary
v nestřežené chvíli...

Staví květináč
na okno do prudkého slunce.

Jednou se vdala
a ani jednou
se nezmohla na milence.

Těch jar! „Sézame, otevři se!“
Těch zim! (Sézam, zdá se, na mě kašle.)

Tak pěstují se
azalky a psi a krásná umění
a život klouže pod prsty
— to ocelové lano,
co při sevření spálí.

45

Až malá ňadra
omrzí jejich místo,
stáhnou se do těla,
projdou jím
a na jejích zádech
nadzvednou pokličky lopatek,

pak teprv,
podobna andělu
se zakrnělými křídly,

začne brát vážně
všechno laskání
ze směru očí a úst.

Stařeny
už jim v duchu vaří
slepičí polévku.

Ony ale jen mžourají:
nikdo jim ještě neřekl,
jak vyzrát na vlastní krev.

A muži,
zprvu kolébaní,
jedenkrát
budou požádáni.

Záhy to labutí odchází
a kachní zůstává.

Jde o to
vpravit se do běhu věcí,
zevšednět, zajít nakoupit,
postát se známou,
nadít se novinkami
a doma je rozestavit
k okamžitému použití.

Jde o to
odehnat psy,
tento týden
dotírající zvlášť krutě.

Aby život utek
jak mlíko na plotně.

Jenomže na konci světa
jsou ještě davy
osamělých žen.

Jde o to,
aby se nikdy nesjednotily.

Rozpálená jak pláty kamen.
Krok jako vědro vylévané.
Slyš syčet těžkopádné hady:

to jsou ta mladá léta.

V zátylku kuchyně
hovoří s matkou.
Je cítit mokrý flanel
pod žehličkou.

Hladí látku
tak jako včera jeho krk.
Mluví o něm, říká:

„Nepoznal dodnes,
že jsem s ním nikdy
neztratila hlavu.“

Hrnce v policích
— do večera tiché.
Za oknem ptákům
naschvál nasypáno.

Jednou jí celá ta lež
spadne na nohu
jak špatně přichycená cihlička.

Alkohol se leskne
v lahvích za výkladem.

A je tam ještě
ten park za náměstím?
Trčí tam ze tmy
Miltonova kniha
jak zřícenina hradu Orlíka?

Jako kočky za kamny,
které nepodrápaly,
jako ženy příštích let,
s kterými jsme ještě nespali,
číhají láhve.

Aleje by se rozběhly rychle,
dlažba by nebyla tvrdá,
dětství... ty, hele, ty... dětství...

Leskne se alkohol
v lahvích za výkladem.

„Odhodila jsem tolik kapel!
Všechny mi hrály a hrály.“

Pustá je podletní slavnost,
když na jaře z města
odešli vandrem tovaryši.

„Slizké jsou ryby,
co na ně muž chodí.“

— — — — —

Sama jde po náměstí,
po všech těch jiskrách,
románech,
sukních stažených v pase.

Stárne nám madam Bovary,
stárne a v bocích kolébá se.

Jak vločky sněhu od nebe
kuřácké hleny v přístěncích
se od nich k ránu odlepují.

Řinčící budík
je výsadou
kvetoucích mužů.

Starci však také vstanou brzy.
Těm kašel spánek rozfouká.
Ti vědí dobře,
kdy je na nich řada.

Pro snídani se osmělují,
až když jsou muži
z domu pryč.

Proklejí všechno, co má své cíle.
Čichnou si tam a čichnou tady.
Mrtvými živé prostrkají.
A ženám,
přes patnáct let mrtvým,
do hlíny hrobu nedarují
ten dávný oběd zkažený.

Ti vědí dobře,
kdy je na nich řada:

do ulic civí,
jak tam chrastí
řetězy směšných Marhoulů.

V rozlehlých lesích
zde zabili srnce,
sběhli se, pili
rychle schnoucí krev.

A dnes jen dráty,
dnes jen dlažba,
horké párky, mince,
bílá zástěra.

Nezapomeň, že město
není souzeno
tomuto místu navždy.

Světlá a kamzičí
vyvádí odtud
stezka.

Trochu se oblékly,
srovnaly švy punčoch,
dotáhly červeň,
zabodly jehlu
do kotouče desky.

Hodiny je pak obskakoval
hlas-pes,
který se třel
o jejich kolena.

Vzdálení muži
svářeli blatníky,
četli romány,
rozdávali karty
a nenamáhali se přijít.

Okvětí spala.
A v nich láska
jak nerozborná růže.

Třeba v noci
a promluvit až tehdy,
když mlčet je horší.

„Strhni ten vlas,
když břitva tě nenechá usnout,
vytrhni druhý
a třetí Vševedův,
stejně jsi věděla všechno.“

Nerozsvítit
a nevědět
pro tu zeď tmy
mezi tvářemi,
co si nemyslí
a na co myslí.

A za rok to říct
jiné...

lhostejnost za soucit,
nenávisť za lhostejnost.

Přestane vyznávat lásku
a začne dělat ji.

Přejde ho
přístupné terče
z rozmaru míjet
a nechávat jiným.

Pozná, jak lehké je
zasáhnout nejměkčí místa,
jak lehké
kdekoho zranit,

všichni si o to jen křičí,
každý má něco,

jeden hrb na hřbetě,
druhý smrt na jazyku,
třetí svůj metr šedesát,
čtvrtý hrb dovnitř obrácený,
pátý své prohrané ženy.

Tak každý jinak,
ale každý
v tom namočen je.

Hledal jsem za věcmi.
Ve městě za nimi
jsou zas jen ony.

Bral jsem je z jejich míst,
dával je do kapes,
ale nezahřály mě.

Koulel jsem je,
když byly kulaté,
a do hranatých strkal.

Jako kluk,
jako puberťák,
jako muž.

Bylo jich všude,
nepomáhaly v ničem,
nežily vůbec
— byly.

Pošklebovaly se,
šťastné, že jsou
bez závazků,
že vzniklé,
že nenarozené.

Marně jsem volal:
„Pojď růst z mé podlahy, trávo.“

Nešla, pamatovala si,
jak dokážu zradit.

Zabili ptáče; jedli je.
Z malého masa
kouřilo se,
škubali lačně
na kostech upjatá vlákna.

Tu horkou snídani
nosilas jim tehdy na stůl
zralá a sama.

— — — — —

Dodnes, když vzpomenu
na tebe s nimi,
jako když katruju písek
do smutné, tekoucí vody...

(Josefu Jedličkovi, 17. 10. 55)

Je les,
kam se léta marně
chodí na dříví.
Je temný, nemá konce,
strojí trní,
pod mechem číhá bahno.

Potom si zvykne.
Počítá s námi.
Zvykne si mít nás.

Jenže my odcházíme
a už nechceme přijít.

Teď jsme my temní,
teď v nás je to trní a bahno.

— — — — —

Je to obrácený Oněgin —
tam nakonec
nechtěla Tatjana.

59

Nebudu hledat krásnější, než jsi ty,
běhat od jedné k druhé,

protože milovat ženu
je osud právě tak
jako barva vlasů,
nemoc
nebo doba, ve které žijeme.

(Jiřině)

Pozoun zmlká, dělá ticho hlasu,
z kterého je koncert
uštěpačně živ,
a teď zdola
zaskřípěla prkna,
na kterých se to vše děje,
a hned nato probouzí se
krutost v kočkách
naslouchajících.

Je čas mrákot,
hodin na zdi,
probouzení vprostřed noci,
ten řád bytů,
v nichž se stává
všechno ještě bez dětí...

Kolébavka
hudba stojí,
poslední tón prosazuje,
dřív než spustí novou hru,
pro ty, kterým zaživa tu
jenom jejich smrt vždy byla
hodna pozorů.

Učíš se ve sněhu plavat,
 chodíš do třídy s malým Karáskem,
 knížky máš po Helence,
 háčkování ti nejde.

- (I) Ještě školní výlet
 Na hrad Byl to Bítov
 Ale pak už začli
 Na všech stranách střilet
 Ale pak je válka
 Bombardují hřbitov
 (Z mé sestry je dávno zem)
 Malá dětská rakvi
 Kde tě naleznem

Spalničky tě obarví,
 říkám ti: „Rajče!“,
 zamykají před tebou Švejka,
 jsi přebornice ve lhaní,
 a co víš, to na mě píchneš.

- (II) U hřbitova rozlétlo se černé kolo vozu
 Taženého — nejspíš — párem grošáků
 Tak i tyhle verše rozletí se v prózu
 Jak když střeliš do ptáků

Beru tě do Krkonoš,
 noc před odjezdem pálíš v kamnech
 kvítkované dětské pyžamo.
 Tušíš, co přijde: nosíš u sebe špendlík.